

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мейерхольд В. Е. Статті, листи, виступи, бесіди. 1891-1917. Ч.1. / В. Е. Мейерхольд. – М. : Мистецтво, 1968. – 350 с.
2. Мейерхольд В. Е. Статті, листи, виступи, бесіди. 1917-1939. Ч.2. / В. Е. Мейерхольд. – М. : Мистецтво, 1968. – 643 с.
3. Рудницький К. Л. Режисер Мейерхольд / К. Л. Рудницький. – М. : Наука, 1969. – 468 с.
4. Єрмакова Н. Валерій Інкінжинов у «Березолі» / Н. Єрмакова // Аркадія. – 2005. – №2(8) – С. 6-13.
5. Корєнєв М. М. Принципи біомеханіки / М. М. Корєнєв // РГАЛП. - ф. 998. - оп. 1, ед.хр. 740, л. 47-54.

In the article actuality is considered in the today's systems of biomechanics of Vsevolod Meyerkhol'da: principles, stages of creation and structure. Certainly pre-conditions of origin of this system, forming of it, in methodology of the actor training of education of all-powerful actor. Attention is accented on the effect of integrity in appearances of circus artists. Certainly the stages of forming of personality at the beginning of creative way of artist. The role of a stage method of Vsevolod Meyerkhol'da, which enables circus artists to enrich it instrument-body and creative potential, is exposed.

Key words: biomechanics, omnipotent actor, methodology of education, circus actor, actor's skill, art.

УДК 373.3.015.311.06

Фенчак Л. М.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики початкової освіти

Сеньків Ю. А.

студент ОС «Магістр» спеціальності «Початкова освіта»,

Мукачівський державний університет

ВПЛИВ РОДИННИХ ТРАДИЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

У статті обґрунтовано педагогічне значення родинних виховних традицій, яке полягає у цілеспрямованому й систематичному впливі на розвиток особистості молодшого школяра. Визначено мету родинних виховних традицій, що полягає у вихованні працелюбства, доброти, чесності, справедливості, скромності, поваги до матері та батька, взаємодопомоги,

любві до Батьківщини в особистості. На основі узагальнення теоретичних підходів досліджено, що родинні звичаї та обряди - це система обрядових дій та норм поведінки, які пов'язані з різними етапами життя дитини. Родинні традиції формують особистісні якості дитини поступово з моменту її народження і впродовж всього життя.

Ключові слова: сім'я, школяр, родинні народні традиції, сімейні традиції, соціалізація дитини.

Майбутнє родини, збереження й примноження сімейних і суспільних багатств повністю залежить від успадкування тих народно-педагогічних ідей минулого, що віками складались і трансформувались у свідомості й життєдіяльності конкретної етнічної групи, родини. Відродження елементів народних сімейних традицій, звичаїв щодо соціалізації дітей і молоді в минулому сприяє ефективному родинному вихованню молодого покоління в умовах сьогодення.

Роль родинних традицій у вихованні молодого покоління досліджували такі видатні педагоги минулого як А. Дістервег, І. Герbart, І. Песталоцці, Я. Коменський. Ґрунтовно вивчали родинні звичаї та обряди вчені-етнографи, історики, мовознавці, професійні педагоги і психологи: М. Грушевський, М. Драгоманов, О. Духнович, П. Житецький, М. Костомаров, О. Левицький, М. Максимович, Г. Сковорода, К. Ушинський та ін. Значення національних традицій у вихованні підростаючого покоління відображено в роботах Г. Ващенко, Г. Волкова, А. Макаренка, В. Сухомлинського, С. Шацького. Сучасними вченими здійснюються історико-етнографічні (В. Пригорницький), культурологічні (М. Ткач) дослідження сімейних звичаїв та обрядів.

Мета статті – обґрунтування вплив сімейно-родинних традицій на формування особистості молодшого школяра.

Різноманітні пояснення традицій зумовлені неоднозначністю тлумачення самого слова. Латинський термін «*traditio*» означає «переказ», буквально «передача». Ґрунтовне відображення розвитку традицій у сучасній науковій літературі з'ясувало наявність різних підходів до даного суспільно-історичного феномена. Філософи, соціологи, етнографи називають цю категорію «соціальним інститутом і нормою», «типом суспільних відносин» [5], «елементами соціальної і культурної спадщини» [8], системою ідеалів, досвіду, знань, творчості, смаків, установок, норм поведінки, формами, нормами, принципами поведінки, «досвідом, звичаями, поглядами, смаками», «сукупністю поглядів, звичок, способів діяльності» [9], своєрідною системою систем, процесом

позабіологічної передачі від покоління до покоління усталених культурно-побутових особливостей. В етнопсихології традиції визначають як систематизовані, підпорядковані національному ідеалу вірування, способи висловлення, почування, страждання, норми поведінки попередніх поколінь.

Як відомо, традиції, звичаї та обряди об'єднують старші й молодші покоління, інтегрують етнічну спільноту людей у високорозвинену сучасну націю. Народні виховні традиції і звичаї - це дві взаємопов'язані між собою форми виховного впливу на молоде покоління. Але звичаїв можна дотримуватись за звичкою, а традицій - свідомо, на основі переконання особистості в доцільності та суспільному значенні саме такої поведінки, мислення, діяльності [10].

Серцевиною народної практики є родинні виховні традиції. Це об'єктивне соціально-педагогічне явище, спосіб акумуляції та передачі наступним поколінням знань про родину, її духовно-моральні цінності та ідеали, джерело інтелектуального та морально-етичного формування особистості, основний механізм стабілізації стосунків у сім'ї та родини. У назві «родинні виховні традиції» відображено поєднання народних і сучасних, породжених сьогоденням, родинних виховних традицій [5]. Намагання повернутись до родинних виховних традицій часто називають ідеалізованим консерватизмом, спробою вирішити сучасні проблеми поверненням до минулого. На такі обвинувачення можна відповісти совами Г. Ващенка, коли він порівнює роль традицій у розвитку людства з розвитком пам'яті окремої людини: «Основна функція пам'яті полягає у збереженні набутого досвіду. Отже, ця функція консервативна. А проте, коли б людина не володіла пам'яттю, коли б вона не зберігала попередніх вражень, уявлень і думок, вона не тільки не рухалась би вперед, а взагалі не могла б існувати. Через це молодим поколінням не треба започатковувати культурний рух: їм залишається продовжувати й удосконалювати те, що вже здобули предки» [1].

Як засіб формування особистості молодшого школяра родинні виховні традиції виконують такі функції: пізнавальну - дають знання про родовід, родинні, родинно-громадські стосунки, особливості трудової діяльності членів родини тощо; конструктивну - визначають методи виховного впливу на дитину; комунікативну - виробляють нормативи доброзичливих взаємовідносин між членами родини; організаційну - встановлюють режим праці і відпочинку дітей; суспільну - формують світогляд і моральні засади особистості; соціалізуючу - допомагають визначити особистості типи соціальної взаємодії з іншими людьми в конкретних

історичних умовах.

Аналіз наукової літератури засвідчив наявність різних підходів до класифікації родинних виховних традицій, в основу якої покладено функціонально-змістовний принцип. Згідно з цією класифікацією ми виокремлюємо види родинних виховних традицій, що переходять з покоління в покоління, мовні, побутові, трудові, мистецькі, громадські, оздоровчі. Ця класифікація взаємопов'язана з класифікацією за видами родинного виховання: моральне, трудове, розумове, естетичне, фізичне та інші. Зокрема, громадські виховні традиції і ті, що переходять з покоління в покоління, є компонентами морального виховання, мовні - розумового й морального, побутові, трудові - трудового, мистецькі - естетичного, оздоровчі - фізичного виховання [2; 3; 4; 7].

Вважаємо, що така класифікація потрібна для поглибленої характеристики різних напрямків родинного виховання в психолого-педагогічному аспекті. Серед тих традицій, які переходять з покоління в покоління, педагоги, науковці виділяють традиції культу роду, честі роду, родичівства, родоводу, родинної злагоди, збереження родинних реліквій, піклування батьків про дітей, любові й пошани до батьків, родинної солідарності, етикету стосунків між членами родини, гостинності.

Ознайомлення дітей з родинно-мовними традиціями формує відповідні мотиви поведінки, інтереси, духовні потреби, сприяє вивченню рідної мови, історії родини, рідного краю. Родинно-побутові традиції зумовлюють поведінку людей у повсякденному побуті [9]. Серед них виділяємо власне родинні і побутові. До власне родинних традицій належать родильні, весільні, поховальні звичаї та обряди. Родильні звичаї та обряди унормовували поведінку породіллі, виховували моральні чинники поваги до роду, пошани до батька-матері, людяності, делікатності, безкорисливості, доброти, привчали до дбайливого ставлення і догляду за дитиною. Весільні звичаї та обряди спрямовувались на виховання лицарського ставлення до дівчини, відповідальності, справедливості, вірності, відчуття обов'язку та відповідальності перед родом, вимогливості, благородства, гордості, що підкріплялося християнськими нормами дотримання чистоти у взаєминах. Поховальна обрядовість виховувала культ предків, збереження пам'яті про померлих, почуття пошани до своїх пращурів, їхніх справ, заповітів, до співчуття, співпереживання, виховувала шляхетність, відданість отчій землі, вказувала на безперервність родовідних традицій [6].

Побутово-обрядові свята (свято Нового року, День Матері, день народження, вхідчини, релігійні престольні свята) репрезентують особливий спосіб передачі новим поколінням ідей,

соціальних норм, цінностей, почуттів. Родинно-трудова традиція - це морально-трудова досвід родини, способи підготовки дітей до самостійного трудового життя, які склались історично, передавались із покоління в покоління і підтримувались силою громадської думки. В основі цих традицій - усвідомлення потреби в праці. До родинно-трудова традицій відносимо традиції залучення дітей до хатніх і господарських робіт залежно від статі, спільної праці, нахилів тощо. Традиції залучення до хатніх і господарських робіт визначають посильність праці, органічно поєднують життєву мудрість з материнською та батьківською любов'ю, честю і репутацією родини. Традиції спільної систематичної праці здійснюються через повчання й научування, відповідальне ставлення і повагу до праці [5].

Родинно-оздоровчі традиції виховують готовність дитини до збереження й зміцнення власного фізичного і психічного здоров'я завдяки дбайливому ставленню до власного тіла й організму, прагнення до безпосереднього спілкування з природою, формують інтерес до збирання лікарських рослин та аналізу народних прикмет-прогнозів, навчають цінувати здоров'я не тільки як запоруку матеріального благополуччя, а й як джерело життєрадісного настрою і краси людини. Здоров'я є не тільки запорукою матеріального благополуччя, а й джерелом життєрадісного настрою, краси людини, адже «Поки здоров'я служить, то чоловік не тужить», «Як здоров'я маємо - не дбаємо, а як втратимо, то плачемо». Наслідування цих традицій завжди забезпечувало хороше самопочуття, добробут, добрі соціальні стосунки [7]. Як зазначає М. Стельмахович, головна мета українського родинного виховання - через українознавство формувати в дітей та молоді духовність рідного народу, виховувати високосвідомих патріотів українського народу, нації, носіїв і творців національної та загальнолюдської культури, вільних громадян незалежної України [10].

Основними джерелами набуття молодшими школярами знань про вищеописані сімейно-родинні традиції є: освітнє середовище початкової школи та залучення школярів до активної участі у різних сімейних та родинних заходах. Тому так важливо всіма членами родини підтримувати та створювати сімейні та родинні традиції. Однак в умовах комп'ютеризованого сьогодення практично витіснене механізм індивідуальної передачі досвіду виховання. А проте, засвоєння, зберігання та розвиток родинних виховних традицій є важливим засобом зміцнення національної свідомості, згуртування і єдності всієї нації та окремої великої родини. Тільки раціональне поєднання інтересів сучасного суспільства і оновленого, доступного народного родинного досвіду

дає можливість гармонійного розвитку та соціалізації дитини та виховування її високих духовно-моральних якостей [6].

Під час професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів передбачено навчальними планами такі навчальні дисципліни як «Педагогіка сімейного виховання» та «Етнопедагогіка». Змістово-тематичне наповнення цих дисциплін сприяє формуванню у майбутніх педагогів знань та практичних навичок щодо реалізації духовних запитів і моральних засад молодшого школяра, знання про родовід, родинно-громадські стосунки, норми поведінки у сім'ї, особливості прав та обов'язків членів родини.

Висновки. Таким чином, родинні виховні традиції представляють сукупність духовно-моральних цінностей, ідеалів і засобів навчання й виховання, що передаються в родині від покоління до покоління через працю, усну народну творчість, звичаї та обряди. Родинні традиції виступають важливим духовно-моральним джерелом, ефективним засобом зміцнення національної свідомості, утвердження норм і цінностей української ментальності; передбачають доброзичливі взаємини, пізнання й сприймання довкілля за законами краси; сприяють розумінню сенсу життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава, 1994 – 510 с.
2. Бабій І. Народна педагогіка про виховання підростаючого покоління. Історичний аспект / І. Бабій // Рідна школа. – 2008. – №11. – С. 47-52.
3. Богуш Т. Народна культура й сучасні методи виховання / Т. Богуш // Відкритий урок. – 2011. – №1. – С.14-15.
4. Бур'ян Л.І. Формування творчої особистості засобами етнопедагогіки : методична розробка / Л. І. Бур'ян // Все для вчителя. – 2010. – №15. – Вкладка.
5. Будник О. Особливості української етнопедагогіки / О. Будник // Шкільна бібліотека. – 2005. – №6. – С.52-54.
6. Ковбас Б. Родинна педагогіка: у 3-х т. Том II. / Б. Ковбас, В. Костів. – Івано-Франківськ, 2002. – 288 с.
7. Любар О. Історія української педагогіки / О. Любар, М. Стельмахович, Д. Федоренко. – К., 1999 – 435 с.
8. Лисенко Н.В. Етнопедагогіка дитинства : навчально-методичний посібник / Н.В. Лисенко. – К. : Слово, 2011 – 720 с.
9. Мосіяшенко В. А. Українська етнопедагогіка : навчальний посібник / В.А. Мосіяшенко. – Суми : ВТД «Університетська

книга», 2005 – 176 с.

10. Родинна педагогіка : навчально-метод. посібник / А. А. Марушкевич, В.Г. Постовий, Т. Ф. Алексеєнко та ін. – К. : ПАРАПАН, 2002. – 216 с.

11. Стельмахович М. Г. Використання української етнопедагогіки в педагогічній пропаганді серед батьків / М.Г. Стельмахович. – Івано-Франківськ, 1989. – 423 с.

In the article the pedagogical significance of the family educational traditions, which lies in the purposeful and systematic influence on the development of the personality of the junior schoolboy has been substantiated. The purpose of the family educational traditions, which consists in the cultivation in the personality of love for work, kindness, honesty, justice, modesty, respect for mother and father, mutual help, love for Homeland has been studied. On the basis of generalization of theoretical approaches, it has been studied that family practices and ordinances are a system of ritual acts and behavioral norms that are associated with different stages of the child's life. Family traditions shape the child's personal qualities gradually from the moment of its birth and throughout its life.

Key words: family, schoolchild, family traditions, family traditions, socialization of the child

УДК 159.9.018.4:33-051

Чакава М. А.
студентка І курсу спеціальності «Психологія»
Ямчук Т. Ю.
кандидат психологічних наук, старший викладач,
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ СФЕРИ

У статті проаналізовано особливості розвитку професійних якостей майбутніх фахівців у професійному становленні, конкретизовано поняття «професійні якості» у психологічній літературі та визначено основні підходи до професійних якостей. З'ясовано, що професійні якості які формуються в ході навчання є елементом професійної готовності фахівця.

Ключові слова: якості, професійні якості фахівця,